

Oča vzvišene modrósti,
Ki otroke rad imá,
Ker si k dúševnej krepósti
Dar pridružil je sercá,
Ktero vedno mu je vneto
Za mladíne srečo svéto.

Védite, vsa domovina
Nanj ozira se željno,
Kakor mati, ki je v sina
Stávila svoj up zvestó;
Serce jej ponós dviguje,
Ker ga Svôjca imenuje.

Evo, vénci so spletní,
Vsak ubožen, prost se zdí,
A beršlinov list zeléni
Mnogo jim obéta dnij;
Tudi cvetje vmes rudeče
Znák ljubezni je goreče.

Vže se Dragi približuje,
V slavi svojeji svitli knez,
Zánj molitev se dviguje
Nam iz serca do nebés,
Da bi ga ohranil Večni
Dolgo svojeji črédi srečni!

Pot, otroci! potrosite
Z blagovônjem vseh cvetóv,
Ter navdúšeni slavite
Dan najstávnější Njegóv.
Dan, ki naša zemlja míla
Serčno ga z nebés prosíla.

Lujisa Pesjakova.

Cigani.

(Pripoveduje Ferdo V.)

Vem, da ga nij med vami, ki bi ne bil že kaj slišal o ónih čudnih ljudéh, ki se brez domovine in brez stalnega prebivališča klatijo po svetu, ljudi nadlegujejo, po hišah prosjácii, vedežujejo in večkrat tudi kradejo. Ti ljudje govoré kozarski jezik in so černe od solnca zagorele kože. Nihče jih nema rad, vse je merzí, vse se jih izogiblje. Ti jako nadležni ljudje se imenujejo cigani.

V prejšnih éasih se je mnogo govorilo, da so ti čudni ljudje prišli iz Egipta, od koder so je pregnali, ali nam se vendar verjétníše zdí, da so jim bili prádedi Azijati. Najbolj čudno je to, da so si ti ljudje za toliko let, kar se po svetu klatijo, vendar svoje posebnosti ohranili. Cigani, kamor koli pridejo, pripoznajo óno vero, katera je v tistem kraji obična, a večína jih vendar nema nobene vere, ter so vsi v nekakej razuzdánosti in zapuščenosti odrasli. Jedó vse, kar je užitnega, nobena stvar jim ne preséda, nič se jim ne gjusji. Kadar nemajo dosti navadnega mesa, jedó ježa, véverico, psa, mačko i. t. d. Ako se več teh ljudi skupaj po svetu klati, imenuje se taka družba ciganska četa, a tist človek, kateri vsem zapoveduje in katerega morajo vsi drugi slušati, zove se ciganski knez. Imamo dosti primérljejev, kako so cigani po vaséh, terjih, in mestih, po sejnih in cerkvenih shodih marsikaj na skrivnem sè soboj odnesli, kar je v njih tatínske roke dospélo. Zgodilo se je tudi že, da so celó kakega otroka ukradli, ga sè soboj odnesli in za svoje naméne vpotrebljevali. A s tem so si toliko škodovali, da jih dandanes v nobenej izobraženej deržavi ne terpé več.

Vse to vam sem zategadelj povedal, da bodete naslednjo povest laže razumeli.

I.

Ne daleč od zadnje hiše neke slovenske vasice se je bila razšatorila ciganska četa; nekoliko moških, dve ženski in četvero otrok razne stárosti. Šator, črn kakor ogljénica, bil je že razpet sredi zelenega drevja, a v njem so se na kupu slame valjali na pol nagi otroci. Pred šatorjem gorí ogenj, pri katerem gerda, stara ciganka pripravlja večerjo v velikem, nad ognjem viséim kotlu. Najstárejši otrok, deklica pri dvanajstih letih, položí v krilo majhenega, objokanega dečka, tolažèè ga z milovanjem in sladkanjem. Deček je bil malo boljše oblečen od drugih ciganov, a raztergana in zamazana suknjica, v katero ga dekletce obleče, ne pristoji mu niti najmanje k tenkim, belim čarapicam, ki je ima na nogah. Tudi obrazek ima bel, nežen in čist. Zdajci migne knez deklici, a ta prime za neko merko tekočino, ter ž njo pomaže dečku obrazek in roki, da si tudi se je siromašno dete temu branilo, vijoč se in plakajoč.

Zdaj se knez sè svojim továrišem ciganom napravi v bližnji gozd na lov, tretji ostane v šatorji, da nanj pázi ter gladne, suhe in izstrádane konje napase, četerti se pa s ciganko podá v selo (vas), da si z vedeževanjem in prosjáčenjem, od hiše do hiše idóč, izprósi kaj za večerjo.

Ciganom je vse, kar jim daš, dobro; moka, jajce, slanína, kruh i. t. d. Povsod je dobrih ljudi, ki jim radi kaj podelé, bodi si iz usmíljenja ali iz strahú, da bi jim cigani ne podtaknili kam kakega ognja, kar se je tudi že večkrat zgodilo.

Cigan s ciganko sta obhodila že vso vas, samo jedna bolj samótna hiša jima ješe ostala. Začelo se je že mračiti.

„Čuješ žena“, reče cigan v svojem ciganskem jeziku, „pojdi tja v óno hišo, in ako vidiš, da bi se dalo brez kake nevarnosti kaj vzeti, daj mi znamenje z lučjo, jaz te tukaj počakam.“ Ciganka stóri, kakor jej je bilo rečeno, ter ótíde v hišo.

Gospodinja Mara je sedela pri sveči pred kolóvratom, odperla si je molitevno knjigo in pobožno molila večerno molitev. Na jedenkrat udari nekaj po vežnih vratih ter k malu potem stopi v sobo velíka, močna babura, ki začne Maro pozdravljati z raznoverstnimi prijaznívimi besedami.

„Sreča v hišo, a nesreča, vèn iz nje!“ pozdravi ciganka gospodinjó Maro sè svojim klopotajočim jezikom; „imaš li kakšno stvarco za ubogo ciganko, kakšno jajce, malo kruha ali móke? Morda kako staro ponóšeno obleko za moje otroke? Košček slaníne, ali kaj tacega? Podéli ubogej ciganki kakšen dar, lepa zlata gospodinja! A kje ti je móž? Ali ga nij doma? Kje so ti otroci? Daj, pomóli mi blagodarno svojo roko, da ti srečo prorokujem.“

Sirota Mara ne vé, kaj bi na vse to rekla. Za nekaj časa odgovori: „mojega móža nij doma, ali vsak čas se verne; tudi Jožek je šel ž njim.“

To ravno je ciganka hotela vedeti, potlej reče: „Daj mi tedaj, draga gospodarica, svojo desno roko, da ti kažem srečo“, to rekši prime jo za desnico, a z levo roko pomakne luč na mizi, da bi jej mogla bolje dlan pregledovati.

„Ti imaš jako poštenega in pridnega móža, pa tudi lepega in ljubeznivega sineka, Bog ti ju obvari vsacega zla. Skoraj bodeš imela nepovoljnosti in tudi kvare (škóde) ti ne bode manjkalo, ali veruj mi, da tebe čaka potem velíka sreča.“ Tako je govorila ciganka, kakor da bi vse to na dláni čitala,

in čim več je berbljala, tem bolj jo je poslušala gospodinja Mara, ki se zdaj vzdigne od kolóvrata, odprè omaro, ter jo obilo nagradí (obdarí) za njeno jako ugodno prorokovanje.

Tu vidimo, da je bila gospodinja Mara usmiljenega in dobrega serca, a od druge strani je bila lehkovernna in tako je zeló grešila, ker dobro vam je znano, da ga nij človeka na svetu, ki bi znal iz dlani povedati, kaj se bode v prihodnosti zgodilo; to vé samo Bog, in greh je, kdor terdi ali veruje, da se more iz izmišljenih ali kakih drugih znamenj kaj prihodnega povedati. Po-božna žena Mara nij v svojej mladosti nikoli nič o takih stvaréh slišala, a vendar je kakor njeni stariši in prádedi verjela v take neumnosti. Žalostni nasledki njenega lehkoverstva so se skôraj pokazali. Cigan, ki je bil zunaj hiše, priplazi se v tem, da sti ženi govorili, po tihoma na dvorišče, odprè hlev ter sliši kozo meketati. Hitro stopi noter, odveže jo in pogleda pri na pol

odpertih vratih, da-li ga kdo ne pázi. Vidéč, da je vse tiho in mirno, samo ciganka in gospodinja Mara si razgovarjati v sobi, potegne kozo iz hleva ter hiti ž njo preko dvorišča.

Za malo časa ga doíde zvita ciganka. Obá se zdaj podvizata, da prideta poprej do šatorja, bojéč se, da bi ju kdo iz vasí ne videl. Kozo se je zeló branfla in z vso silo upírala, ali naposled je morala za njima. Evo jih! dospéli so vsi trije srečno do šatorja. Stara ciganka zajema vodo iz studenca, a knez, v dolgo raztergano haljo zavít, gleda zamišljen v kotel. Mlada deklica sedí na panji poleg ognja milovaje plakajočega dečka, ki jej leží v krilu. ostali otroci spé na raztresenej slami v šatorji.

II.

Gospodinja Mara je še zmirom sedela ob kolóvratu, zaglóbljena v prihodnost in radovaje se velike sreče, katero jej je napovedala ciganka. Sanjala

je ugodne in zlate sanje. Jedva je čakala, da se verne mož z Jožekom, da mu pové ugodno prihodnost, ki ju čaka po napovedbi skrivnostne ciganke. Ali kako to, da ga danes nij tako dolgo domóv?

Zdaj zalaje pes, zvesti domači čuvar, ki je bil tudi iz doma, in oče stopi z Jožekom zdrav in vesel v sobo, nazvávši prijaznej ženi „dober večer.“ Jožek derži v roki snopič zelenega listja, ki ga je med potjo nabral, in reče: „glej, mamica, to sem nekaj malega nabral za našo lisko, dober grizljeje jej utegne biti“, in prej nego se dotakne večerje, pohiti v hlev, da svojej liski — tako je imenoval svojo dobro kozo — položi v jasli njen oblizek.

„Martin, danes na večer je bila tukaj neka ciganka“, reče žena možu, ki sede k večerji, „pa mi je vedeževala in rekla, da bodem skôraj imela dosti nepovoljnosti in kvare, ali čuj, — potem pride v našo hišo velika sreča.“

„Tako?“ vpraša Martin smijaje se, in reče: „jaz bi vse drugače proročeval. Ciganka je imela pri tem kak drug namén in dolge perste, ter je bajé prvi del svojega bogovanja in prorokovanja že izveršila. Kako neki moreš verjeti takim ljudem?“

„Le počasi dragi moj Martin. Ne sumnjiči tako naglo nedolžnih ljudi“, odgovori žena, „ciganka se nij niti ganila od mene, in jaz je nijsem nikjer same pustila, kako bi tedaj mogla kaj zjeti?“ Nu žena je še govorila, da se zunaj na dvorišči zasliši glasen jok in javkanje. „Joj, joj, moje liske nij, joj moja liska, moja liska!“ tako plakajóč stopi Jožek v sobo. „Na, zdaj vidiš, ali nijsem govoril resnice?“ reče Martin ves nejevoljen. „V tem, da ti je ciganka neumnosti proročovala, odnesli nam so cigani kozo in morda še kaj družega. Zdaj je treba hitro za njimi!“

Naglo vzame Martin svetilnico, vtakne gorečo svečo noter, pohiti sam v hlev, išče, kliče, ali vse zamán, — od liske nij nobenega traga. Nejevoljen se verne v hišo, obési svetilnico na steno in reče: „Kó bi tudi znal, kam in kod so jo malopridneži pobrali, kaj bi mi hasnilo, ako bi šel za njimi? Znaló bi se še celó dogoditi, da me ubijó ali vstrelé. Zdaj nemate niti mleka za zájutrek, a jaz sem vse novce, kar sem jih imel, odnesel v mesto in sem plačal davek, nemam tedaj toliko, da bi kupil drugo kozo.“

Martin je bil tih in pohleven človek. Nij razgrajal in delal prevelikega hrupa, tudi ženi nij očital, kajti vedel je, da mu se koza pri vsem tem vendar ne bi povernila. Znal se je hitro utolažiti, in je šel najpred v sosedstvo, da bi tu kaj več zvedel o ciganih.

V bližnjem kerčmi je bilo več sosedov zbranih, tja se Martin podá; ž njim stopi tudi oče župan z novinami v roki v kerčmo. Ko drug drugega pozdravijo, in predno Martin oméni nesreče, ki se mu je pripetila, začne oče župan in pravi: „Čujte sosedje in prijatelji; tukaj vam stojí neko posebno naznanilo v novinah, katero vam moram prebrati.“ Ko vsi potihnejo, začne župan čitati:

„Pred dvema dnevoma je zmanjkalo mladega dečka, da nihče ne vé kako in kaj. Ta deček je šel s péstunjo na vert in jedva se je malo oddáljil, nastalo ga je. Péstunja pravi, da je samo nekaj besedí s prijateljicó izpregovorila in takój pogrešila dečka, iskala ga je in klicala po vsem vertu, a zamán, — o dečku nij duha ni sluha, da si nij na vsem vertu nikjer kake vode ali jame, v katerej bi se dete utopilo. Ne ostaje tedaj drugega, nego sumnja, da je otroka nekdo ukradel. Zato se daje javno po vseh občinah na znanje, da se

ostro pázi na vse nemogredoče komedijante, potepuhe, sleparje in cigane, in ako se o dečku kaj gotovega poizvé, da se to takój naznani višej gosposki. Starši zgubljenega otroka so obljubili tistemu, ki jim dete v naročje prinese, tisuš srebrníkov, a ónemu, ki otroku samo na sled pride, ter jim to obznani, dvanajst zlatníkov.

„Deček je star štiri leta, ima rumenkaste, kodraste lasé, plave oči in rudeča, okrogla lica. Pogumen je in govori jako živahno. Otrok je imel na glavi slamnik z modrim trakom, belo suknjico in hlače, opasan je bil s črnim pasom, na nogah je imel bele čarapice in v žepu robec, zaznamovan s čerkama M. T.; imé mu je Milan.“

„Ravno danes sem videl cigane, ki so šli preko naše vasi“, reče sosed, ko župan svoj govor okončá. „O to tudi jaz dobro znam“, reče Martin, „kajti odnesli so mi kozo.“ Zdaj jim na drobno pripoveduje vse, kako je ciganka prišla v njegovo hišo, ko njega nij bilo doma, kako je ženi prorokovala srečo i. t. d., ter vpraša, po katerem potu bi se bili malopridneži podali. Ali nihče mu ne more tega povedati, samo toliko mu rekó, da ne daleč zunaj vasi so si šator razpeli. Premišljajóč, kako bi prišel ciganom na sled, otíde Martin domóv in leže v posteljo.

III.

Še je bila temá, petelini po vasi so pervikrat zapeli, ko Martin iz postelje vstane, hitro se obleče, zvestega psa pokliče, sekiro čez rami dene ter se naglo in tiho iz hiše podá. Najpred pelje psa v hlev na óno mesto, kjer je bila koza privezana, ter mu reče: „ídiva sultan, ídiva, da poiščeva lisko!“ Nato gre za sultanom proti ónem kraji, kjer so si bili cigani naredili šator; pes se je vedno nazaj oziral, da li gre gospodar za njim, a to je bilo Martinu dosti, da ga je pes razumel, ker terdno se je zdaj nadejal, da najde svojo lisko.

Steza ju je peljala preko gričev in dolin, a ko se je začelo daníti, prideta do gozda. Pes se je ves čas oziral nazaj ter nemirno mahal z repom, kazaje se nezadovoljnega, da gospodar ne more tako hitro za njim. Ko sta že dve dobri uri hodila, prideta do nekega hribca od kodar se je daleč videlo po ravnini. Tam na desno med zelenim drevjem zapazi Martin vasíco in gost dim, ki se visoko k nebu vzdiguje. Takój si misli, da tam morajo biti cigani. Pokliče psa ter mu da znamenje, da naj za njim ostane, a on stopi za star hrast ter gleda po okolici.

Martin se nij preváril; bil je že blizu ciganskega šatorja. Zdaj vidi, kako gredó trije moški in jedna ženska proti vasi, vidi, kako dvoje otrók nosi derva k ognji, in vsak čas se mu pokaže izza gostega dima gerda ciganka, ki pri ognji čepí in v velikem kotlu nekaj kuha.

Martin vzame klobuk z glave, položi ga na tla poleg hrasta, ter pokaže psu, da mu ga čuva. Zvesti pes takój leže poleg klobuka. Zdaj vzame Martin sekiro v roke, kakor da bi šel gledat, kje bi derv nasekal, ter se malo po malo približuje k ognji. Evo glej, pred očmi nenavadnega prizora!

Na velikem, zelenem travniku, jedva dvajset stopinj od ondód, kjer je Martin stal, zagleda svojo kozo. Mlado dekletce jo je vodilo na konopnej vervci, a na njej jezdí lep deček, deržèč se za rogova. Deklica pri

dvanajstih letih je znala kozo takój prideržati, ako bi bila hotela kam v stran kréniti.

„Hop, hop Milanček,“ kliče dekletce veselemu dečku. Martin se nazaj pomakne, dne klobuk na glavo, ozre se še jeden krat na desno in levo, na vse strani, da-li ga kdo vidi, potem pokliče psa k sebi in mu prepove lajati. Zdaj se on tako postavi, da je dosti daleč od ognja in ga od tam nihče videti ne more. Mirno pazi na svojo lisko in otroka, ki se mu igraje približujeta. Zdaj zakliče tiho, a vendar dosti razumljivo: liska!

Koza postojí in ostro pogleda v germovje, od kodar je prišel glas. „Liska!“ zakliče Martin še jedenkrat, in koza veselo poskoči v derk, izvivši se deklici iz rok. Deček ves prestrašen se je čversto derži za rogova. „Milanček, Milanček!“ kliče mlado ciganče, koza začne meketati, deček plakati, a pes veselo lajati, ko ugleda svojo tovarišico iz hleva. Martin zgrabi berž dečka ter hití

proti dómu, a za njim v skoke pes in koza. „Milanček, Milanček!“ čuje se zopet klic iz daljave. Martina obíde nekov strah. Spomni se, kaj je sinoči župan v kerčmi iz novin čital in pripovedoval. „Otroku je res imé Milan, in mene si je Bog izbral, da rešim otroka in ga prinesem njegovim žalostnim staršem v naročje!“ tako si je mislil dobri Martin.

Zdaj še le opazi, da je otrok čern kakor drugi cigani, in že ga je hotel popustiti, bojèč se, da bi znal imeti s cigani neugodnosti, ko deček izpregovóri: „prosim te dobri človek, odnesi me k ateji in mami; hudobni ljudje so me vzeli, ko sem se igral s péstunjo na vertu in odnesli so me sè soboj v gozd.“

„Dà, dà, to je res óno ukradeno dete,“ reče Martin sam sebi, ter hití kolikor more dalje proti dómu.

Otrok vidéč, da je svojemu rešitelju pretežek, reče mu: „pusti me, jaz imam dobri nogi in lahko tečem za tobój“. Zdaj ga Martin izperti, prime ga za róko, ter obá tečéta kolikor moreta. Za pol ure, ko tako tečéta, se Milan

utrudi in ne more več dalje; ali Martin ga zopet operti na rami in dirja ž njim kolikor ga moreti nogi nesti. Velika sreča za Martina, da so se cigani razšli po gozdu in po vási, ko je on ugledal dete in pobegnil ž njim. Tako je bil on že dosti daleč, ko so cigani v šator se vernivši zagnali se za njim.

Ali jedva je on tako bežal tri četrt ure, da začuje za soboj dva velika psa, ki sta lajajóč za njim tekla.

Zdaj je bilo treba hrabrosti in poguma. Martin je bil serčán človek; takój spusti dečka na tla, prime v levo róko sekiro, a v desno vzame oster kamen, ter ga tako srečno zažene v pervega psa, da ga pri tej priči zadene. Pes se zvalí na tla in se valja po zemlji, a drugi pes se požene ves bésen nanj, ali prej nego ga more ugrísti, udari ga Martin sè svojo ostro sekiro po odpertem gobci s tako močjo, da se takój mertev na tla zruši. Vsa ta borba je trajala jedva tri minute. Zdaj Martin hitro popade plakajočega otroka, začne ga tolažiti ter naglo dirja ž njim proti dómu.

Samo še pol ure in Martin bi bil doma pri svojih. Ali glej nesreče! za njim tečéta dva s puškami oborožena človeka, to sta bila cigana, ki sta se v sléd podala njemu in ubogemu otroku.

Ves upéhan začne vzdihovati: „o Bog, usmili se zdaj mene in ubozega, zgubljenega otroka! Zdaj moram preko ónega klanca, a moji preganjálci so mi že za petami! — Bog, moj Bog! pomagaj nama v tej velikej sili!

Že sliši za soboj upiti: „stoj, malopridnež!“ Ali Martin se ne zmeni, nego beží z détetom na rami. Puška pôči in pok mu odmeva preko glave.

„O moj Bog, moj Bog, réši me nevarnosti!“ prosi Martin z otrokom se spenjajóč preko klanca.

Kadar je sila največja, takrat je božja pomoč najbližja. In res, kolikokrat je že prišla pomoč iz neba, ako se je kdo v gorečej molitvi obrnil do Njega, ki jedini pomagati more.

Tudi zdaj nij Bog zapustil dobrega in usmiljenega Martina.

V bližini so se slišali ljudje in res je k malu zapazil šest vaščanov in nekoliko oborožanih žandarjev, ki so šli njemu naproti. Veselo zalaje pes, in ko ugledajo cigani oborožane žandarje, začno takój nazaj bežati. Žandarji se spusté za njimi v tek. Martin je ob kratkem povedal sosedom vse, kar se mu je dogodilo in ti ga spremijo z otrokom, kozo in psom do njegove hiše.

IV.

Gospodinja Mara je sedela žalostna in sama v hiši; premišljevala je izgubo jedine domače živinice, s katero je imel nje Jožek toliko nedolžnega veselja. Bala se je pa tudi za moža, podavšega se v toliko nevarnost. Jožek je bil v šoli in tako je bila mati sama doma in je premišljevala svojo po lehkovernosti prouzročeno nesrečo. V tem hipu plane Jožek kakor da bi bil obnorel v sobo, ter zavpije: „mama, mama! evo naše liske zopet nazaj,“ verže knjige na mizo ter skoči po bliskovo na dvorišče.

Mati pogleda pri oknu ter vidi moža s tujim otrokom v naročji, vidi tudi lisko, katero veseli Jožek objema in pozdravlja, vidi množico ljudi, ki so se shajali okoli njih ter zdaj tudi ona sama skoči vèn na dvorišče, da je pozdravi.

„Na, tukaj imaš kozo zopet nazaj!“ reče jej prijazno Martin, „a zdaj idi in pripravi nam kaj jésti, kajti gladni (lačni) smo vsi! Ti Jožek priveži lisko éversto v hlev in daj jej dosti kerme“.

V tem, da je mati pripravljala jedilo, vzame Martin mlačne vode in mla, da umije dečku obraz in roki, ki mu je so zamazali cigani.

Milan se temu nij branil in za malo časa se mu prikaže lepo, krasno belo lice, da ga je bilo veselje gledati.

„Ali je tebi Milan ime?“ vpraša ga Martin. „Milan Ternovski,“ odverne mu deček. — Kje živé tvoji starši?“ vpraša ga dalje Martin. Na to vprašanje se je začel Milan na ves glas plakati, ker se je spomnil dobrih roditeljev.

Ko stopi gospodinja Mara z juho v sobo, zvedela je vse, kar se je bilo zgodilo. Ne more se dosti nagledati lepega dečka, vzame ga k sebi v naročje, boža ga in poprašuje to in óno.

Po jédi vzame Martin ukradenega otroka ter otíde ž njim k županu, da mu pové na drobno ves dogodek.

„Nu, ker je temu tako, dragi sosed, želim vam veliko srečo,“ odgovori župan ter mu prijazno stisne roko. Podvizajte se, da pridete poprej v mesto. Ali veste kaj? deček je truden, dal bodem zapréči in se sam popeljem z vama do dečkovih staršev“.

Za pol ure že derdra voz po cesti. Na vozu sedí Martin, Milan in oče župan, ki je vzel tudi óne novine sè soboj, iz katerih je v kerčmi čital o ukradenem dečku. Ko se pripeljejo v mesto, vprašajo povsod za óno hišo, v kateri je otroka nestalo. To tudi k malú pozvedó in stali so za malo časa pred krasno palačo. Milan tega nij vedel, ker je terdo spal na vozu.

Ko zapeljejo voz v velik in krasen dvor, odprè se okno v prvem palačinem nadstropji. „Milan! Milan!“ zavpije ženski glas. „Milan! Milan!“ doní po vsej palači. Vélika vrata se odpró in sluge, dekle, péstunje in drugi posli se zberó okoli voza. Martin vzame otroka in ga nese po stopnicah gori v prvo nadstropje, vesela družina ide za njim.

V drugem nadstropji se odpró vrata in tenka, zala gospa stopi pred-nje, vzame Martinu spečega otroka iz rok ter ga poljublja brez konca in kraja. Mali siromak nij znal koliko srečo uživa. Tudi bratje in sestre pristopijo ter ga jemljó iz naročja v naročje.

Ves vesel gleda Martin z óčetom županom ta nenavádni prizor. Veselje, radost in čutila materinega serca ne more moje pero popisati.

A evo vam zopet drugega, še veselejšega prizora! Tam v daljavi se vidi kočija. Vrača se domóv predsednik, grof Ternovski, Milanov oče. Ravno pride iz knežje zbornice. Nazoča množica ljudi mu kliče preveselo novico naproti. Gánen od prevelicega veselja hití gori po stopnicah, vzdigne in pritisne preljubega otroka na persi ter se zahvaluje dobremu Bogu za toliko dobroto. — Zdaj pokaže čestita suproga na Martina ter reče: „glej tam človeka, ki je nama otroka prinesel!“ Ternovski se ozrè, objame Martina ter ga prosi, da pové vse, kako se je z otrokom godilo.

V.

Martin pripoveduje ves dogodek in vsi nazoči ga verno poslušajo. Ko svoj govor okončá, zasliši se zunaj na dvoru velik hrup ljudi in ropotanje

orožja. Kaj to poméni? Žandarji so pripeljali četo ciganov, ki so je v gozdu zajéli.

„To so óni ljudje, o katerih vam sem ravno zdaj pripovedoval“ „reče Martin. To je óna deklica, ki se je igrala z Milanom, to sta óna dva hudobneža, ki sta za menoj streljala.“

„Dobri človek,“ reče Ternovski gânen, „ti si stavil svoje življenje v nevarnost zaradi mojega otroka; povédi, kako naj te dostojno plačam za tvoj trud in žertovanje? Ti ostaneš tukaj, da bodeš svedok (priča), ko bodemo te razbojnike izpraševali in jim sodili. Oče župan bode tako dober, da pové tvojej ženi, ka se jej nij treba bati za tebe.“

Župan se bogato obdarjen sam domóv poverne. Bilo mu je zeló všeč, da je Martinu sreča tako ugodna. Prepričal se je, da tudi v velikih palačah ljudje prebivajo, ki so dobrega, usmiljenega in občutljivega serca, katero prevelicega veselja tudi razkipéti more. Martin je moral pri grofovskaj mizi obedovati.

Še tistega dne je moral pred sodnijo zaradi ciganov, ki so zeló tajili, da bi bili óni dete ukradli, a vendar niso mogli tajiti, da bi ne bili óni streljali za Martinom. Naposled se je seznavo, da je ciganka v tem, ko si je Milan za germovjem cvetja nabiral, stopila k njemu, ter ga z neko ruto terdo okoli ust ovila, da nij mogel upiti in tako sè soboj odnesla.

Martin je prejel darilo, ki je bilo tistemu namenjeno, kdor otroka najde in ga žalostnim staršem v naročje prinese. Tako je bil na jedenkrat najbogatejši v celej vási. A njegova žena Mara je še zmirom terdila, da jej je ciganka to srečo na dlani čítala, ako tudi so jej pametni ljudje dokazovali, da bi cigani, ko bi bili zmožni prihodnost prorokovati, tudi morali znati, kaka osoda zadene tiste, ki so dete in kozo ukradli. Glejte, tako daleč se vkoreninijo vraže in druge bedastoče, ako se v mladosti ne iztrébijo iz nežnega serca nedolžnih otrók!

Lisko, ki je bila po božjej previdnosti vzrok, da so dobili starši ljubljene- nega otroka nazaj, moral je Martin Milanu prepustiti, a dobil je zato dve lepi in dobri kravi, a Jožek mnogo lepe obleke in igrač.

Po sodnijskih preiskavah je prišlo na dan, da je deklica, ki se je z Milanom tako ljubeznívo igrala, bila tudi ukradena svojim staršem, ali nij se moglo nikjer zvedeti za njene starše niti ródbino, zato jo grof priderži pri sebi.

Bila je pridna, dobra in ubógljiva, grof je po očetovski skerbel za-njo; pozneje je vzela nekega uradnika za moža, s katerim je mnogo let srečno in zadovoljno živela. Druge ciganske otroke so oddali v sirotinske in druge závode, cigane in ciganke pa v kaznilnico, iz katere nekateri niso nikdar več prišli na dan.

Toplota, solnce in štiri letni časi.

Bil je dober in pobožen oče, ki je svoje otroke vedno opominjal na stvari božje, da bi se tako učili Boga prav spoznaváti, ljubiti in mu služiti. Večkrat jih je vzal sè soboj na polje in jim pripovedoval, kako je Bog to ali óno tako modro in lepo urédil, da holje biti ne more, a otroci so ga zopet popraševali,